

Liito-orava-LIFE webinaarit 2023:

KOOSTE KYSYMYKSISTÄ JA VASTAUKSISTA

Liito-oravan lajihavaintotieto ja sen hyödyntäminen metsien käytössä: tietojärjestelmät, vastuulliset viranomaiset ja keskeiset neuvot

Webinaari 1: Lainsäädäntö, liito-oravan lajihavaintotieto sekä keskeiset viranomaiset 7.2.2023

Webinaari 2: Neuvonta, suojeluvaihtoehdot ja katsaus oikeustapauksiin 14.2.2023

Liito-orava-LIFE-hanke (LIFE17 NAT/FI/000469) järjesti kaksi avointa webinaaria liito-oravan lajihavaintotiedon käytöstä, joista molemmissa oli tunti esityksiä ja tunti keskusteluaikaa. Kumpaankin webinaariin osallistui noin 230 metsissä toimivaa ja metsäsuunnittelua tekevää metsäasiantuntijaa, lajihavaintotietoa hyödyntävää asiantuntijaa ja maanomistajaa.

Koosteeseen kirjatut kysymykset on pyritty muokkaamaan siten, että ne ovat alkuperäisiä yleisluontoisempia ja luettavampia, sekä myös webinaareihin osallistumattomien henkilöiden ymmärrettävissä. Osa kysymyksistä oli tapauskohtaisia tai vaatisi laajempaa taustoittamista, joten kaikkia webinaareissa esitettyjä kysymyksiä ei ole liitetty tähän koosteeseen. Tämä dokumentti suositellaan lukemaan sen jälkeen, kun webinaariesitelmiin tai tallenteisiin on jo tutustuttu.

Webinaarien sisällöistä vastasivat ensisijaisesti Varsinais-Suomen ELY-Keskus, Suomen metsäkeskus, Suomen Lajitietokeskus, MTK ry sekä Metsähallitus Luontopalvelut.

Vastaukset ovat laatineet:

Salli Uljas, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Iiro Ikonen, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Tea Heikkinen, Suomen Metsäkeskus

Janne Uitammo, Suomen Metsäkeskus

Markus Nissinen, MTK

Eija Hurme, Metsähallituksen Luontopalvelut

Järjestäjä pahoittelee webinaareissa ja tiedon kulkemisessa esiintyneitä pieniä teknisiä ongelmia.

Aineiston tuottamiseen on saatu Euroopan unionin LIFE Luonto-rahoitusta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

Hakkuusuunnitelma ja elinympäristöjen huomioiminen

- **Kysymys 1:** Jos hakkuusuunnitelma ei ole ELY-keskuksen mielestä riittävä, keneltä saa tiedon, mikä on riittävä ja luonnonsuojelulain mukainen suunnitelma?

Vastaus: ELY-keskukselta. Alueellinen ELY-keskus valvoo luonnonsuojelulakia toimialueellaan ja siis myös liito-oravan huomiointia metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Metsäkeskus toimittaa liito-oravahavaintojen alueelle tai läheisyyteen kohdistuvat metsänkäyttöilmoituksen alueelliselle ELY-keskukselle ja ELY-keskus tarkistaa, onko hakkuusuunnitelma luonnonsuojelulain mukainen. Mikäli ilmoituksessa ei ole riittäviä tietoja, ELY-keskus pyytää tarkennusta. ELY-keskusta ei koske metsälaisissa määritelty 10 vuorokauden mittainen määräaika, joten ELY-keskus ei välttämättä (ja useinkaan) ehdi tarkistaa metsänkäyttöilmoitusta kymmenen vuorokauden kuluessa, vaan kommentti liito-oravaan liittyen voi tulla myöhemminkin. Lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

- **Kysymys 2:** Onko tulossa ajan tasalla olevaa materiaalia metsänkäyttelyn suunnitteluun? Ymmärsin, että Tapion ohje ei olekaan ajan tasalla. Yritetään kuitenkin välttää lakitupa, vaikka ennakkotapauksia tarvittaisiin.

Vastaus: Vuonna 2016 maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö tuottivat käytännön avuksi Neuvontamateriaalin (Tapio Oy, 2016), jonka (<https://tapio.fi/oppaat-ja-tyovalineet/liito-oravan-huomioon-ottaminen-metsankayton-yhteydessa-neuvontamateriaali/>), jonka tarkoitus on tukea liito-oravan huomioimista metsien käytössä. Neuvontamateriaalissa tuodaan esille lain vaatimukset lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämis- ja heikentämiskielto sekä niiden ekologisen toiminnallisuuden turvaaminen, jotka ovat ennallaan. Neuvontamateriaali ei ohjaa viranomaistyötä eikä ole velvoittava ohje.

Liito-orava LIFE-hankkeessa laaditaan kirjallista opasta ja koulutuspakettia liito-oravan huomioimisen tueksi, jossa havainnollistetaan hyviä käytäntöjä esimerkkikohteilla. Liito-oravan huomioiminen on tapauskohtaista, koska jokainen metsäalue on erilainen, mutta jokainen lisääntymis- ja levähdyspaikka on silti tiukasti suojeltu. Yksiselitteistä säästettävää pinta-alaa ei ole laissa määritetty. Hankkeessa tehdystä koulutuspaketista tulee saamaan helppotajuista ohjeistusta siihen, mitä liito-oravan tapauskohtainen huomioiminen voisi sisältää hakkuun suunnittelun yhteydessä. Tämäkään opas ei ole velvoittava, eikä ohjaa viranomaistyötä.

- **Kysymys 3:** Miten jos metsänkäyttöilmoitus on hyväksytty esim. vuonna 2021. Hakkuuta ei vielä ole tehty ja vuonna 2022 laji.fi-tietokantaan saadaan havainto liito-oravasta - miten tässä tilanteessa tulisi toimia?

Vastaus: Voimassa oleva metsänkäyttöilmoitus ei vapauta luonnonsuojelulain mukaiselta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioinnilta. Lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat tiukasti suojeltuja ja niiden heikentäminen ja hävittäminen on kielletty. Jos alueella, jolle metsänkäyttöilmoitus on jätetty, todetaan ilmoituksen voimassaoloaikana liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka ja hakkuuta ei ole vielä tehty, tulee tehtävissä hakkuissa huomioida muuttunut tilanne ja jättää lisääntymis- ja levähdyspaikka ja tarvittavat kulkuyhteydet lain edellyttämällä tavalla hakkuiden ulkopuolelle. Uusi havainto lisääntymis- ja levähdyspaikasta voi tulla tietoon vasta hakkuiden yhteydessä. Tällaisessa tilanteessa on oltava välittömästi

yhteydessä alueelliseen ELY-keskukseen. ELY-keskus voi tarvittaessa velvoittaa keskeyttämään hakkuut joko kokonaan tai tarvittavien lisäselvitysten tekemiseksi.

- **Kysymys 4:** Rajautuuko oikeudellinen vastuu kiinteistökohtaisesti vai voiko metsänomistaja hyödyntää hakkuiden toteutuksessa naapurikiinteistönsä metsien potentiaalisia kulkuyhteyksiä? Kuinka ELY toimii tilanteessa, jossa kiinteistöllä lisääntymis-/levähdyspaikan ympärille rajautuva puusto avohakataan hävittäen kulkuyhteydet? Voiko tästä muodostua eriarvoinen kohtelu metsänomistajien ja maanviljelijöiden osalta yritystoiminnassaan?

Vastaus: Jos lisääntymis- ja levähdyspaikan ulkopuolelta hävitetään kaikki puusto eikä lisääntymis- ja levähdyspaikalle säily puustoista kulkuyhteyttä, on kyseessä luonnonsuojelulain vastainen lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen. Useimmissa tilanteissa liito-oravan kulkuyhteystarpeita tarkastellaan kiinteistökohtaisesti. Suunnittelussa ei tulisi tukeutua ainoastaan naapurikiinteistön puustoon, koska naapurikiinteistön puustoisena säilyminen ei ole hakkuuta suunniteltaessa tiedossa. Jos naapurikiinteistön kautta on osoitettavissa puustoinen yhteys ja kulkuyhteyden osalta tiedetään, että se säilyy (esim. metsä, joka suojelualue), voidaan tällainen naapurikiinteistön puolella oleva toimiva kulkuyhteys hyödyntää kulkuyhteyksien suunnittelussa. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ja niiden tarvitsemien kulkuyhteyksien huomiointi koskee yhtä lailla metsätaloutta kuin maatalouden pellon raivausta ja muita liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ja kulkuyhteyksiin vaikuttavia toimenpiteitä.

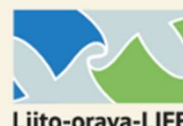
- **Kysymys 5:** Miten neuvonnan tehoa seurataan? Monellako alueella liito-orava pystyy asustamaan neuvonnan ansiosta?

Vastaus: Seurantaan ei ole resursseja ja sitä ei ELY-keskuksen tai Metsähallituksen puolelta juurikaan tehdä muualla kuin Natura-alueilla, joissa laji on suojeluperusteena. Esimerkiksi Rekijoen Natura-alueella ja Hyyppärän Natura-alueella inventoitiin liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ELY-keskuksen toimeksiannosta 2011-2014. Rekijoen Natura-alueella inventointeja (myös koira-avusteiset) on tehty uudelleen Liito-orava-LIFE-hankkeen aikana, jolloin on voitu myös seurata aiemmin inventoitujen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen tilaa. Jos puuston rakenne ja kulkuyhteydet säilyvät hyvinä on todennäköistä, että liito-orava palaa väliaikaisesti tyhjillään olevalle hyvälle esiintymispaikalle.

Elinympäristöjen rajaaminen

- **Kysymys 6:** Milloin viranomaiset alkavat laajemmin edellyttää riittäviä elinympäristörajoja kulkuyhteyksiä käsittelemisensä hakkuulmoituksissa? Liito-oravan elinympäristö voi kuitenkin olla hehtaarien laajuinen ja ydinosakin pientä jättöpuuryhmää laajempi.

Vastaus: Vuonna 2016 tuli voimaan luonnonsuojelulain muutos, jonka perusteella ELY-keskus ei enää tee liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen rajaamista koskevia hallintopäätöksiä. Liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee edelleen luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen heikentämis- ja hävittämiskielto. Liian pienialaisena hakkuiden ulkopuolelle jätetty lisääntymis- ja levähdyspaikka voi johtaa lisääntymis- ja levähdyspaikan heikkenemiseen tai häviämiseen. Luonnonsuojelulain muutoksen seurauksena lisääntymis- ja levähdyspaikkojen riittävä huomiointi kuuluu hakkuutoimenpiteiden suunnittelijalle. Mikäli ELY-keskuksen tietoon tulee tapaus, jossa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei ole hakkuissa huomioitu

riittävästi, ryhtyy ELY-keskus tarvittaviin toimenpiteisiin luonnonsuojelulain vastaisen menettelyn suhteen.

- **Kysymys 7:** Miten määritetään vanhan liito-oravapaikan soveltuvuus? Esim. jos kaikki aikaisemmin havaitut papanapuut ovat lahonneet tai kaatuneet, mutta muutoin puusto on säilynyt ainakin osittain. Ja kuka tuon lopullisen arvion tekee?
Vastaus: Vanha liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka tulkitaan edelleen liito-oravalle soveltuvaksi, jos puuston rakennepiirteet soveltuvat edelleen liito-oravalle (varttunutta/päätehakkuikäistä puustoa, pesä-, suoja-, ja ruokailupuita löytyy) ja lisääntymis- ja levähdyspaikka on liito-oravan saavutettavissa eli sinne on olemassa puustoinen kulkuyhteys. Jos kaikki aikaisemmin kaatuneet papanapuut olisivat kaatuneet, mutta paikalla olisi edelleen liito-oravan pesä- tai levähdyspuuksi soveltuva puu/puita, tulkittaisiin alue lähtökohtaisesti edelleen liito-oravalle soveltuvaksi, mutta tällaisiin rajatapauksiin liittyy tapauskohtaista harkintaa. Lopullisen arvion tekee alueellinen ELY-keskus ja tarvittaessa ELY-keskuksen arviota käsitellään tuomioistuimissa, mikäli prosessi etenee tuomioistuinkäsittelyyn. Vuonna 2016 voimaan tulleen luonnonsuojelulain muutoksen perusteella ELY-keskus ei kuitenkaan enää tee valituskelpoista rajauspäätöstä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikasta.
- **Kysymys 8:** KHO 2014 tapauksessa ilmeisesti syynä 3,7 ha rajauksen tulkintaan liian suureksi oli, että siinä rajattiin paljon mäntymetsää. Lisäksi tuo tapaus on käsitelty ennen tieteellisiä tutkimuksia siitä mikä on tarpeeksi heikentymisen estämiseen. Tutkimusten mukaan yhtenevästi liito-oravalle soveltuvaa metsää pitäisi rajata ainakin 4 ha. Kuinka paljon tämä tapaus KHO 2014 enää pystyy linjaamaan riittävän rajauksen kokoa?
Vastaus: Kysymys koskee korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä KHO:2014:13. Kyseisessä päätöksessä on otettu kantaa siihen, että luonnonsuojelulain 49 §:n heikentämisen ja hävittämisen kielto koskee ainoastaan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa eikä koko elinpiiriä: *”Lajin koko elinympäristö ei voi olla sen lisääntymisaluetta vaan ainoastaan lajin lisääntymiselle elintärkeä osa elinympäristöstä.”*. KHO:n mukaan kyseisessä tapauksessa oli rajattu hakkuiden ulkopuolelle elinpiiriä lisääntymis- ja levähdyspaikkaa laajemmin, mikä on ollut luonnonsuojelulain vastaista. Tämä linjaus koskee edelleen liito-oravan suojelua ja hakkuiden ulkopuolelle rajattavia alueita. Päätös ei ole yleisesti ottanut kantaa siihen, kuinka suuria lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat. Käsiteltävässä tapauksessa 3,7 ha oli ollut liikaa, mutta KHO muistuttaa, että asia arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Päätöksessä puhutaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen pienialaisuudesta, mutta toisaalta todetaan, että ”Komission direktiivin soveltamisesta antaman ohjeen mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikan koko vaihtelee suojeltavan lajin mukaan siten, että ekologiset vaatimukset ovat lähtökohtana kokoa arvioitaessa”.

Havainnot ja lajitieto

- **Kysymys 9:** Minne havainnot liito-oravasta voi ilmoittaa? Toimittavatko kaikki toimijat, myös viranomaiset, havaintonsa samaan paikkaan? Mitä jos eri järjestelmissä näkyvissä liito-oravahavainnoissa on eroa?

Vastaus: Kaikki liito-oravasta tehdyt havainnot suositellaan ilmoittamaan ensisijaisesti Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämän Lajitietokeskuksen laji.fi-palveluun (<https://laji.fi/save-observations>). Luontohavaintoja voi myös ilmoittaa alueelliselle ELY-keskukselle (<https://www.ely-keskus.fi/>). Havainnot tulee aina ilmoittaa, jotta ne on mahdollista huomioida suunnittelussa. Laji.fi-palvelusta voi itse tarkastella Suomessa tehtyjä liito-oravahavaintoja (<https://laji.fi/observation/list?target=MX.48243>).

Luonnonsuojelun viranomaiset (alueelliset ELY-keskukset ja Metsähallitus Luontopalvelut) tallentavat omat lajihavaintonsa LajiGIS-järjestelmään, joka ei ole julkinen järjestelmä. LajiGIS:in kirjatut liito-oravahavainnot siirtyvät kuitenkin Lajitietokeskuksen laji.fi-palveluun, josta ne ovat julkisesti katsottavissa.

Suomen metsäkeskus saa siirtona liito-oravahavainnot viranomaisten käyttämästä LajiGIS-järjestelmästä tietyin väliajoin. Tässä siirtymässä on ollut viiveitä. Nämä tiedot näkyvät Metsään.fi-palvelussa oman kiinteistön osalla, sekä 100 metrin etäisyydeltä kiinteistön rajalta. Sama tieto on Metsäteollisuus ry:n ja MTK:n kautta metsäalan toimijoiden käytössä. Lähitulevaisuudessa Suomen metsäkeskuksen välittämä lajitieto Metsään.fi-palvelussa tulee sisältämään sekä LajiGIS-järjestelmän havainnot että Laji.fi-järjestelmän havainnot.

Tietojärjestelmissä näkyvä havaintopiste liito-oravasta on suuntaa antava ja kertoo, että liito-oravan esiintyminen tulee selvittää alueella huolellisesti. Järjestelmässä oleva yksi piste voi esimerkiksi olla laajemmin asutun metsikön laidalta merkitty, vaikka lähistöllä olisi todellisuudessa ollut useita havaintoja. Alueen tarkistuksen jälkeen toimenpiteiden suunnittelu tulee tehdä huolellisesti ja tapauskohtaisesti. Neuvoa voi kysyä alueelliselta ELY-keskukselta.

Jos eri järjestelmissä tiedot näkyvät eri tavoin, kyseessä voi olla virhe tai aikaviive havaintojen siirtojen päivittämisessä. Tällöin on hyvä ottaa yhteys alueelliseen ELY-keskukseen.

- **Kysymys 10:** Kuinka usein on hyvä käydä uudelleen kartoittamassa alueet, joilla on tehty liito-oravahavaintoja?

Vastaus: Lain tulkintaa ohjaavan tuoreen tuomioistuinpäätöksen C-477/19 mukaan merkityksellisempää on se, onko aikaisemmin liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikaksi tunnistettu alue edelleen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi soveltuva kuin se, millainen liito-oravan seurantatietohistoria alueelta on olemassa. Jos alueelta on olemassa liito-oravahavaintoja, mutta ei tiedetä, onko kyseessä lisääntymis- ja levähdyspaikka, on tällöin hyvä seurata liito-oravan esiintymistä alueella ja sitä, ottaako liito-orava alueen lisääntymis- tai levähdyspaikaksi. Jos alue on tunnistettu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi, tämän jälkeen alueella ei ole pääsääntöisesti tarvetta enää esim. vuosittaiselle liito-oravaseurannalle, sillä luonnonsuojelulaki turvaa myös hetkellisesti tyhjentyneitä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Ennen toimenpiteiden tekemistä liito-oravatilanne tulee tarkistaa. Tarvittaessa neuvoa voi kysyä alueelliselta ELY-keskukselta.

- **Kysymys 11:** Onko lähtöoletus, että kaikki vanhat lajihavainnot pysyvät tietojärjestelmissä vai millä tavoin ja kenen mandaatilla havainto poistuu järjestelmistä? Laji.fi -tietokannassa vanhin havainto oli vuodelta 1853.

Vastaus: Metsänkayttöilmoitusmenettelyssä on käytössä lajihavainnot, jotka on tehty vuonna 1990 tai tämän jälkeen. Mikäli havaintopaikka on tuhoutunut (paikalla on esim. taimikko, eikä liito-oravan esiintyminen ole mahdollista), voi ELY-keskusta pyytää merkitsemään havainnon hävinneeksi. ELY-keskukset eivät käy tarkistamassa mahdollisesti hävinneitä havaintopaikkoja, joten jos katsoo, että omalla kiinteistöllä oleva liito-oravan esiintymispaikka on aikaisempien toimien vuoksi hävinnyt, pitää tästä osoittaa ELY-keskukselle riittävä dokumentaatio, jotta havainto voitaisiin merkitä hävinneeksi (esim. valokuvia ja karttaesitys).

- **Kysymys 12:** Lajitietojärjestelmistä huolimatta on mahdollista, että metsänomistaja ei tiedä liito-oravan esiintymisestä omilla maillaan ja esimerkiksi haavat voidaan hakata polttopuiksi. Miten voidaan lisätä maanomistajan tietämystä liito-oravan esiintymisestä?

Vastaus: Metsänomistajan tulee toimissaan noudattaa luonnonsuojelulakia. Tämän takia oman palstan luontoarvoista kannattaa ottaa oma-aloitteisesti selvää, vaikka suunnitelmissa olisi vain mittakaavaltaan pienet toimenpiteet. Liito-oravan kysymyksen ollessa jo yksittäisen haavan kaataminen voi olla luonnonsuojelulain vastaista, jos kyseessä on esimerkiksi liito-oravan lisääntymiskäytössä ollut kolohaapa. Vuonna 2016 tehtiin lakimuutos, jonka perusteella ELY-keskus ei enää tee rajauspäätöksiä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista, vaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomiointivastuu kuuluu korostuneesti maanomistajalle ja metsätaloustoimien tekijälle. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskielto koskee myös sellaisia toimenpiteitä, joista ei tarvitse tehdä metsänkayttöilmoitusta. Liito-oravien huomioinnista on olemassa hyvää neuvontamateriaalia. Maanomistajien kannattaa olla aloitteellisia näihin materiaaleihin tutustumisessa.

Suomen metsäkeskus sekä metsänhoitoyhdistykset ovat usein keskeisiä organisaatioita, joiden kanssa maanomistaja on tekemisissä. Liito-orava-LIFE-hankkeessa pyritään lisäämään metsänhoitoyhdistysten henkilöstön tietämystä liito-oravasta, jotta he osaavat neuvoa asiakkaitaan. Metsäkeskuksen Metsään.fi-palvelu tarjoaa tiedon kiinteistöltä tiedossa olevista lajihavainnoista. Käytännössä liito-oravan huomaaminen vaikuttaa edellyttävän jonkin verran omatoimisuutta. Myös perinteiset keinot kuten artikkelit suurimmissa sanomalehdissä voivat olla hyödyllisiä laaja-alaisemman tietämyksen lisäämisessä.

- **Kysymys 13:** Mikä on Liito-oravan uhanalaisuusluokitus Suomessa? Jos on VU niin miksi sijaintitieto ei ole salassa pidettävää?

Vastaus: Julkisuuslaki määrittelee, millaiset tiedot ovat julkisia ja mitkä salassa pidettäviä. Lähtökohtaisesti lajitiedot ovat julkisia. Julkisuuslain 24 §:n 14) kohdan mukaan uhanalaistiedot ovat salassa pidettäviä, jos tiedon antaminen vaarantaisi kysymyksessä lajin suojelun. Liito-oravatietojen julkisuus ja havaintotietojen avoin saatavilla olo metsätaloustoimia suunnitellessa parantaa mahdollisuuksia liito-oravan suojeluun. Viranomaisen on arvioitava, vaarantaisiko eliölajia koskevan tiedon antaminen ko. lajin tai alueen suojelun. Tieto on salassa pidettävää vain, jos edellytys täyttyy. Liito-orava on luokiteltu vaarantuneeksi (VU), mutta havaintojen salassapitovelvoitetta ei ole laissa. Tiedon avoimuus todennäköisesti parantaa liito-oravan suojelua.

Lajitietojen salaamisesta on hyvä katsaus "Sensitiivisen lajitiedon käsittely Suomen lajitietokeskuksessa" Lajitietokeskuksen sivuilla (<https://laji.fi/about/709>).

Suojeluvaihtoehdot ja korvaukset suojelusta

- **Kysymys 14:** Minkälaisessa tilanteessa luonnonsuojelulaissa mainittu haitta liito-oravan huomioimisesta katsotaan merkitykselliseksi?
Vastaus: Korvauskynnystä ei ole määritelty luonnonsuojelulaissa. Metsälaissa korvauskynnys on 4 % tai 3000 euroa. Metsälakia vastaavaa korvauskynnystä on sovellettu myös liito-oravakohteilla. Ympäristöministeriön muistiossa vuodelta 2004 tulkitaan merkityksellisen haitan kynnyksen olevan 5-8 % maanomistajan alueella olevan maaomaisuuden arvosta. Euromääräisenä raja-arvona pidetään 4000 - 5000 euroa. Tämän jälkeen Ympäristöministeriön alueidenkäytön osaston luonnonsuojeluyksikön toteuttamistyöryhmä on antanut liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen osalta korvaussäännöksiä koskevan muistion 14.9.2004, jonka mukaan merkityksellisen haitan suhteellinen kynnys tulkitaan samoin olevan 5-8 %, mutta sen euromääräisenä raja-arvona pidetään 4000-5000 euroa, joka ympäristöministeriön mukaan vastaa kiinteistöjen keskihintoja.
- **Kysymys 15:** Metsän käyvän arvon määrittelyssä pysyvän suojelun tarjousten yhteydessä ELY käyttää pitkän (3 vuotta) ajanjakson puuston keskihintoja. Sama käytäntö on metsätalouden ympäristötuesta. Korvaus jää tällöin pahasti jälkeen nykyisestä hintatasosta ja verohyödyistä huolimatta suojelua on vaikea perustella maaomistajalle. Tilan arvon määrittelyssä yleisesti ei voida käyttää 3 v keskihintoja, vaan on käytettävä lyhyemmän ajankohdan keskihintoja. Vielä muutamia vuosia sitten puun hinnan vaihtelut olivat todella pieniä, nyt tilanne on ihan erilainen. Olisiko päivityksen paikka korvauskäytännössä?
Vastaus: Pysyvässä suojelussa rauhoituskorvauksesta tai ostohinnasta neuvotellaan ELY-keskuksen suojelun toteuttajien kanssa ELY-keskuksen tekemän hinta-arvion jälkeen. Kolmen vuoden keskihinnalla on etunsa ja haittansa. Toisaalta se takaa tasapuolisen kohtelun, kun hintojen huiput ja pohjat jäävät pois, toisaalta hintojen tulisi olla koko ajan riittävän kilpailukyysisiä markkinahintojen kanssa. Verovapaus takaa osaltaan kilpailukykyä. Korvauskäytännöt tulevat pohdittavaksi uuden Metso-ohjelman valmistelussa (Uusi ohjelma 2026-). Kolmen edellisen vuoden keskihinta on normaali käytäntö myös metsätalouden ympäristötuesta.

Kehitysehdotukset

- **Kysymys 16:** Ekologista kompensatiota tullaan jossain määrin lähitulevaisuudessa soveltamaan erityisesti luontotyyppien kompensatioon, mutta voiko ekologinen kompensatio tuoda jotain merkittävää uutta liito-oravan suojeluun? Tai mahdollisuuksia metsänomistajalle?
Vastaus: 1.6.2023 tulee voimaan uusi luonnonsuojelulaki, johon sisältyy vapaaehtoinen heikennettävien tai hävitettävien luontoarvojen kompensointi. Lain voimaantulosta alkaen maanomistajat voivat niin halutessaan tarjota arvokkaita luontokohteitaan käytettäväksi kompensaatiossa (ns. hyvityskohteita). Korvauksen maanomistajalle maksaa luontoarvoja heikentävä/hävittävä toimija. Kohteita voi tarjota joko suojeluhyvitykseen, jolloin olemassa olevat luontoarvot turvataan alue suojelemalla tai ennallistamishyvitykseen, jossa luontoarvoiltaan heikentyneellä kohteella tehdään ennallistamistoimia. Ekologinen

kompensaatio voi auttaa myös liito-oravaa, jos hyvityskohteita toteutuu liito-oravan esiintymisalueille. Lue lisää luonnonsuojelulain uudistuksesta: <https://ym.fi/lsuudistus>

MTK:n Luontoarvo.fi -palvelussa kuka tahansa voi osallistua maanomistajan tarjolle tuomien kohteiden monimuotoisuuden turvaamiseen. Palvelua voi käyttää myös liito-oravan turvaamiseen. <https://www.luontoarvot.fi/>

- **Kysymys 17:** Liito-orava-LIFE-hankkeen tavoitteissa korostetaan tiedon saatavuutta, mutta miksi nimenomaisesti tavoitteeksi ei ole otettu tieteellisen tutkimustiedon jakamista?
Vastaus: Suomessa on tehty runsaasti liito-oravatutkimusta, ja havaintojen esille tuominen on todella tärkeää. Liito-orava-LIFE-hankkeen suunnitteluvaiheessa luonnonsuojelulaki oli juuri muuttunut (huhtikuu 2016), eli vastuu liito-oravan huomioimisesta siirtyi ELY-keskukselta maanomistajalle ja hakkuuoikeuden haltijalle. Vastuullisen suunnittelun tueksi MMM ja YM tuottivat Neuvontamateriaalin. Samaan aikaan koettiin suuri tarve liito-oravan huomioon ottamisen havainnollistamiselle käytännössä. LIFE-hankkeessa nähtiin mahdollisuus havainnollistaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tehdä esimerkkejä metsien käytön suunnittelusta. Tätä on hankekumppaneiden kanssa yhteistyönä tehty. Tavoite on ollut sisällyttää tutkimustietoa käytännön suunnitelmiin, jossa Suomen luonnonsuojeluliitto on tehnyt ansiokasta työtä. Pyrimme kyllä hankkeessa ujuuttamaan tutkimustietoa erilaisiin materiaaleihin, mutta varsinaista koostetta tutkimustiedosta ei toistaiseksi ole suunniteltu. Hankkeessa emme kuitenkaan voi tehdä velvoittavia ohjeita, koska velvoittava ohjaus tulee luonnonsuojelulaista.

Tiedoksi

- Uusin väitöstutkimus liito-oravasta: <https://www oulu.fi/fi/vaitokset/uhanalaisen-liito-oravan-pteromys-volans-populaatioiden-seuranta-ja-suojelu-viitteita-kestavan> Tutkimuksesta todetaan mm. näin: "Pystyin osoittamaan, että viralliset suojelutoimet eivät mahdollistaneet liito-oravan suojelua. Liito-oravat hävisivät metsistä, joissa lisääntymisalueen hakkuut tehtiin viranomaisohjeistuksen mukaan ja samalla liito-oravat säilyivät verrokkialueilla. Liito-oravan esiintymisen todennäköisyys kasvoi sopivan metsälaikun koon myötä, mikä on linjassa metsälaikun koon säilyvyysvaikutuksen kanssa. Viranomaisrajausten pinta-alat, 0,07–0,24 ha, olivat liian pienet taatakseen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilymisen. Vuodesta 2016 alkaen viranomaisten suojelutoimien tehokkuutta on mahdotonta valvoa koska lisääntymisalueita ei enää avohakkuiden yhteydessä rajata viranomaispäätöksellä." Uhanalaisen liito-oravan (*Pteromys volans*) populaatioiden seuranta ja suojelu – viitteitä kestävä metsätalouden kehittämistyölle

Lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitteeseen otetaan kantaa myös vuonna 2020 ja 2021 annetuissa "eurooppalainen hamsteri" -tapauksissa. EUR-Lex - 62019CJ0477 - EN - EUR-Lex ECLI:EU:C:2020:517

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A62019CJ0477&qid=1675092270279>

ECLI:EU:C:2021:881

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A62020CJ0357&qid=1675092067386>

